

Nr 15.

Aukom till riksdagens kansli den 17 maj 1945 kl. 3 em.

*Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 15,
i anledning av väckt motion angående utredning om anordnande av hygieniska inrättningar på arbetsplatserna.*

Motionen.

I en inom andra kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 354, av herrar *Hedqvist* och *Jonsson* i Skutskär, har yrkats, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning rörande åtgärder i syfte att så snart förhållandena medge befordra anordnandet av omklädningsrum, måltidsplatser m. fl. hygieniska inrättningar på arbetsplatserna, varvid särskild uppmärksamhet ägnas sysselsättningssynpunkten.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Yttranden.

Över motionen har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat yttranden från riksförsäkringsanstalten, 1938 års arbetarskyddskommitté, kommissionen för ekonomisk efterkrigsplanering, investeringsutredningen samt statens institut för folkhälsan. Härjämte har utskottet berett Svenska arbetsgivareföreningen och Sveriges industriförbund, Sveriges hantverks- och småindustriorganisation samt Landsorganisationen tillfälle att yttra sig över motionen. Från samtliga dessa hava yttranden jämväl inkommit.

Den i motionen föreslagna utredningen tillstyrkes i samtliga yttranden utom i de av riksförsäkringsanstalten samt av svenska arbetsgivareföreningen och Sveriges industriförbund avgivna. Riksförsäkringsanstalten motiverar sitt avstyrkande med en hänvisning till det utredningsuppdrag, som givits 1938 års arbetarskyddskommitté. Svenska arbetsgivareföreningen och Sveriges industriförbund, som avgivit gemensamt yttrande, förorda, att med särskild utredning måtte anstå till dess inom Industriens utredningsinstitut planerad utredning föreligger färdig. 1938 års arbetsskyddskommitté framhåller, att därest en utredning syftar till att klarlägga frågan om behovet av ytterligare föreskrifter beträffande de hygieniska anordningarna på arbetsplatserna, denna fråga får anses ingå i den utredning, kommittén erhållit i uppdrag att verkställa. Kommissionen för ekonomisk efterkrigsplanering yrkar, att frågan utredes i samverkan med andra organ, som arbeta på detta område, varvid man bör sträva efter att begagna en eventuell lågkonjunktur för att tillgodose de arbetshygieniska behoven. Reservanter inom kommissionen förorda, att frågan om åtgärder för att på detta område åstadkomma en önskvärd konjunkturutjämning bör bli föremål för övervägande inom det nyligen tillsatta investeringsrådet.

Investeringsutredningen anser att utredningen lämpligen kunde utföras av Industriens utredningsinstitut. Sveriges hantverks- och småindustriorganisation tillstyrker åtgärder i vad avser främjandet av tillkomsten av gemensamma verkstadslokaler för hantverket och småindustrien, därvid jämväl anordnande av fullgoda hygieniska inrättningar ägnas särskild uppmärksamhet.

Riksförsäkringsanstalten, som är yrkesinspektionens chefsmyndighet, anför, att de i motionen behandlade frågorna enligt vad anstalten erfarit varit föremål för utredning och överväganden inom 1938 års arbetarskyddskommitté, som kan förväntas komma att föreslå nya lagbestämmelser med avsevärt skärpta fordringar på förevarande område. Med hänsyn härtill synes särskild framställning till Kungl. Maj:t icke vara erforderlig.

1938 års arbetarskyddskommitté framhåller, att även om under de senare åren föredömliga hygieniska inrättningar på arbetsplatserna kommit till stånd, måste å andra sidan framhållas, att det mångenstädes råder påtagliga missförhållanden i förevarande avseende. Kommittén tillägger:

Orsakerna till dessa missförhållanden äro flerfaldiga. Det må bland annat nämnas, att de bestämmelser i gällande arbetarskyddslag, som reglera hithörande frågor, äro ganska vagt hållna och därför ej lämna yrkesinspektionen tillräckligt stöd för effektivt ingripande. Arbetarskyddskommittén har med anledning härav ägnat särskild uppmärksamhet åt frågan om hygieniska inrättningar på arbetsplatserna. I ett förberedande utkast till ny arbetarskyddslag, som utarbetats inom kommittén, hava sålunda, vad gäller anordningar för arbetstagarnas personliga hygien och omvårdnad, införts bestämmelser, vilka i fråga om såväl innehåll som räckvidd äro betydligt mera omfattande än de som innehållas i den gällande arbetarskyddslagens (5 § g).

Kommittén framhåller, att därest de av kommittén tilltänkta lagstiftningsåtgärderna bliva genomförda, komma garantier att skapas för att i fråga om nybyggnader av arbetslokaler eller väsentliga om- eller tillbyggnader av sådana lokaler tillfredsställande anordningar vidtagas för arbetstagarnas personliga hygien och omvårdnad å arbetsstället. Vid sådana arbetsställen, där arbetslokalerna icke blivit föremål för nybyggnad eller väsentlig om- eller tillbyggnad, kunna emellertid även efter genomförande av den avsedda nya arbetarskyddslagen de ovan nämnda missförhållandena i viss utsträckning komma att kvarstå.

Enligt kommitténs mening är det icke lämpligt och knappast möjligt att inom ramen för arbetarskyddslagstiftningen lösa de speciella problem, som otvivelaktigt uppkomma, då det gäller att söka avhjälpa de på många arbetsställen förekommande hygieniska missförhållandena. Kommittén får på grund härav tillstyrka, att den i motionen föreslagna utredningen kommer till stånd. Därest en sådan utredning syftar till att klarlägga frågan om behov föreligger av ytterligare föreskrifter beträffande hygieniska anordningar på arbetsplatserna, får kommittén framhålla, att denna fråga får anses ingå i den utredning kommittén erhållit i uppdrag att verkställa.

Kommissionen för ekonomisk efterkrigsplanering framhåller, att det är väl bekant, att vid sidan av sådana arbetsplatser, där de hygieniska anordningarna äro goda, fortfarande finns ett stort antal arbetsställen, där dylika anordningar äro synnerligen bristfälliga eller helt eller delvis saknas. Kommissionen tillfogar:

Inom Industriens utredningsinstitut planlägges för närvarande en utredning som torde komma att bedrivas under samarbete med Landsorganisationen. Genom denna utredning, som är avsedd att utmynna i praktiska förslag om hur de hygieniska anordningarna på arbetsplatserna i olika fall lämpligen böra utformas, torde ytterligare förutsättningar komma att skapas för nödiga förbättringar.

Kommissionen tror dock icke, att dessa samarbetssträvanden komma att inom rimlig tid få tillräcklig effekt inom hela näringslivet.

En orsak till att de mindre arbetsställena — till vilka även det övervägande flertalet butiker, kontor, restauranger och kaféer höra — befinna sig på en lägre genomsnittlig arbetshygienisk standard än övriga företag är att de minsta arbetsställena äro undantagna från arbetarskyddslagens bestämmelser i fråga om vissa hygieniska anordningar:

Småföretagen ha också i många fall mindre möjlighet än övriga företag att ikläda sig de för dem höga fasta kostnader som en numera fullständig utrustning med hygieniska anordningar skulle vålla. Härtill kommer, att yrkesinspektionen icke har sådan kapacitet att den förmår effektivt övervaka alla företag. De mindre företagen besökas sålunda i genomsnitt endast en gång vartannat eller vart tredje år och i vissa fall ändå mera sällan. En förutsättning för att yrkeshygienen skall bli bättre utvecklade speciellt i fråga om mindre arbetsställen är sålunda, att lagstiftningen kompletteras och att yrkesinspektionens arbetskrafter förstärkas. Förslag om sådan förstärkning och även om vissa förbättringar i arbetarskyddslagen är också under utarbetande av 1938 års arbetarskyddskommitté.

Kommissionen påpekar vidare, att det för övrigt icke endast är arbetarnas behov av bättre hygieniska förhållanden, som det kan vara anledning att i detta sammanhang uppmärksamma, utan att, särskilt när det gäller livsmedelsindustrien, hygienien på arbetsplatserna också är ett viktigt konsumentintresse.

Detta intresse torde vara väl tillgodosett inom sådana livsmedelsindustrier, vilka äro underkastade effektiv kontroll enligt enhetliga bestämmelser. Så är exempelvis förhållandet i fråga om mejerihanteringen, för vilken gäller en särskild mejeristadga. I fråga om slakterierna är emellertid kontrollen icke väl organiserad, när det gäller vissa mindre slakterier, som närmast stå under hälsovårdsnämndernas insende. Även konservindustrien hör till de livsmedelsbranscher, för vilka behov föreligger av mera effektiva och enhetliga hygieniska kontrollföreskrifter.

Kommissionen säger sig icke själv ha anledning att ta befattning med de yrkeshygieniska problemen annat än ur en alldeles speciell synpunkt, som också framföres i den remitterade motionen, nämligen de ifrågavarande arbetsobjektens utnyttjande som arbetsreserv vid en eventuell framtida lågkon-

junktur. Då det allmänna ur sysselsättningssynpunkt har intresse av att arbetslöshetsperioder utnyttjas för att tillgodose här avsedda behov, har ifrågasatts, huruvida icke staten bör finansiellt understödja förbättringar av arbetshygieniska anordningar, om de komma till stånd under en lågkonjunktur. Härom anför kommissionen:

Häremot kan den invändningen göras, att det icke skulle vara lämpligt att med statliga medel finansiera sådan förbättringsarbete, vilka företagen under alla förhållanden äro skyldiga att utföra. Skulle rena subventioner eller räntefria lån komma i fråga, kan måhända befaras, att många företagare frestas att till nästa lågkonjunktur uppskjuta även förbättringsarbete som äro så angelägna, att de omedelbart böra komma till utförande. Å andra sidan får ihågkommas, att åtskilliga företag, och kanske i synnerhet sådana mindre arbetsställen, där förbättringsbehoven äro särskilt stora, just under en depressionsperiod kunna ha mindre möjligheter än eljest att själva finansiera en höjning av den arbetshygieniska standarden. Det är dessutom tänkbart att för ändamålet icke behöva ifrågakomma subventioner utan endast lån som erbjudas till statens självkostnadsränta. Inom kommissionen har också framhållits, att det vore mest naturligt och ändamålsenligt att låta företagen av sina överskott i goda tider skattefritt lägga upp fonder, som bindas vid här ifrågavarande ändamål och finge disponeras i lågkonjunkturer. Utan att självfallet taga ståndpunkt i dessa frågor vill kommissionen förordna, att de upptagas till prövning i samband med den utredning som nedan föreslås.

Kommissionens yttrande utmynnar i en tillstyrkan, att frågan om förbättrade arbetshygieniska anordningar göres till föremål för utredning i samverkan med andra organ, som arbeta på detta område, varvid man bör sträva efter att begagna en eventuell lågkonjunktur för tillgodoseande av de arbetshygieniska behoven.

Kommissionens yttrande är icke enhälligt. Särskilt yttrande har avgivits av herrar Liedberg, Nordenson och Wehtje, vari det bl. a. heter:

Med hänsyn till det allmännas intresse av att arbetslöshetsperioder utnyttjas för att tillgodose här avsedda behov kan ifrågasättas, huruvida staten icke bör finansiellt understödja förbättringar av arbetshygieniska anordningar, om de komma till stånd under en lågkonjunktur. Häremot kan den invändningen göras, att det icke skulle vara lämpligt att med statliga medel finansiera sådana förbättringsarbete, vilka företagen under alla förhållanden äro skyldiga att utföra. Skulle rena subventioner eller räntefria lån komma i fråga, kan måhända befaras, att många företagare frestas att till nästa lågkonjunktur uppskjuta även förbättringsarbete, som äro så angelägna, att de omedelbart böra komma till utförande. Å andra sidan får ihågkommas, att åtskilliga företag, och kanske i synnerhet sådana smärre arbetsställen, där förbättringsbehoven äro särskilt stora, just under en depressionsperiod kunna ha mindre möjligheter än eljest att själva finansiera en höjning av den arbetshygieniska standarden. Stödåtgärder för ändamålet böra icke taga formen av subventioner utan endast av lån. Det har även inom kommissionen anförts, att det vore mest naturligt och ändamålsenligt att låta företagen av sina överskott i goda tider skattefritt lägga upp fonder, som bindas vid här ifrågavarande ändamål och finge disponeras i lågkonjunkturer.

Kommissionen anser att frågan om åtgärder för att på detta område åstadkomma en önskvärd konjunkturutmätning lämpligen bör bli föremål för övervägande inom det nyligen tillsatta investeringsrådet.

Investeringsutredningen finner det, ur de synpunkter utredningen har att företräda, lämpligt att enligt motionärernas förslag en utredning verkställas rörande åtgärder i syfte att så snart förhållandena medge befordra anordnandet av omklädningsrum, måltidsplatser m. fl. hygieniska inrättningar på arbetsplatserna samt anför vidare:

De förevarande arbetsobjekten äro ägnade att vid en arbetsmarknadskris skapa arbetstillfällen för friställd arbetskraft och synas därför, i den mån de anses kunna och böra komma till stånd, böra om möjligt efter en på förhand uppgjord plan inordnas bland investeringar avsedda att utnyttjas i arbetsmarknadsreglerande syfte. Utredningen synes lämpligen kunna utföras genom Industriens utredningsinstitut.

Statens institut för folkhälsan understryker den stora betydelse med hänsyn till den allmänna folkhälsan, som goda hygieniska anordningar på arbetsplatsen ha, samt anför vidare:

Ehuru goda förhållanden råda på många arbetsplatser och man vid nybyggnader numera synes taga allt större hänsyn till nödvändigheten att åstadkomma en tillfredsställande anordning av personalutrymmen, finner dock styrelsen de av motionärerna meddelade uppgifterna väl motivera åtgärder för att befordra tillkomsten av nödiga hygieniska anordningar på arbetsplatserna.

Svenska arbetsgivareföreningen och Sveriges industriförbund framhålla i sitt gemensamt avgivna yttrande, att den bild, som under åberopande av en inom metallindustriarbetareförbundet företagen utredning i motionen lämnats i fråga om förekomsten och beskaffenheten av hygieniska inrättningar på arbetsplatserna, otvivelaktigt är alltför mörk och ger en oriktig uppfattning av förhållandena på detta område. De bägge organisationerna tillägga:

Framställningen är påfallande negativt hållen. Arbetsgivarna ha dock särskilt under det senaste decenniet visat ett mycket starkt intresse för anordnandet av hygieniska inrättningar av olika slag på arbetsplatserna, och mycket har åtgjorts för att förbättra förhållandena på detta område. Om detta för alla initierade uppenbara och exempelvis av yrkesinspektionens tjänstemän ofta vitsordade förhållande nämnes icke ett ord i motionen.

De bägge organisationerna säga sig emellertid icke vilja göra gällande, att på ifrågakommande område förhållandena överallt äro tillfredsställande, utan att mycket säkert återstår att göra. De anföra vidare:

Vi ha likväl den uppfattningen, att denna fråga bäst löses av arbetsgivarna själva i samverkan med arbetarna. Det kan i detta sammanhang nämnas, att vi avse att nu realisera en länge dryftad plan att genom Industriens utredningsinstitut verkställa en utredning om de hygieniska inrättningarna på arbetsplatserna. Denna utredning skall i huvudsak bliva positivt hållen. Man avser därvid att med stöd av de erfarenheter, som gjorts inom industrien, åstad-

komma konkreta förslag till goda lösningar av de problem, som här föreligga. Landsorganisationen kommer att inbjudas att medverka vid utredningen.

Dessutom må erinras om att skärpta föreskrifter om hygieniska anordningar på arbetsplatserna, enligt vad som är oss bekant, komma att intagas i det förslag till ny arbetarskyddslag, som innevarande år kommer att avgivas av 1938 års arbetarskyddskommitté.

Man kan av ovannämnda skäl hysa bestämda förväntningar, att frågan om de hygieniska inrättningarna på arbetsplatserna skall bli tillfredsställande löst utan att några ytterligare åtgärder behöva företas i anslutning till motionen.

De bägge organisationerna påpeka vidare, att frågan om inrättandet av hygieniska anordningar såsom ett led i sysselsättningspolitiken givetvis kan, om och när den blir aktuell, bli föremål för överläggningar inom investeringsrådet, varför någon särskild framställning härom från riksdagens sida i anslutning till motionen icke torde vara erforderlig. Slutligen anföres, att skulle en särskild utredning rörande de arbetshygieniska anordningarna anses nödvändig — vid sidan av den behandling, som kan ägnas frågan inom investeringsområdet — med en sådan utredning bör anstå till dess den utredning, som planeras av Industriens utredningsinstitut, föreligger färdig.

Sveriges hantverks- och småindustriorganisation anser, att det icke kan bestridas, att bristfälligheter fortfarande i viss utsträckning föreligga i avseende på de hygieniska anordningarna på arbetsplatserna, även om den i motionen redovisade undersökningen icke, såsom motionärerna också framhålla, kan göra anspråk på att lämna en allsidig och objektiv bild av läget. Organisationen vill heller icke bestrida, att i viss utsträckning bristfälligheter särskilt göra sig gällande på de mindre arbetsplatserna, i synnerhet inom hantverket och småindustrien, men påpeka, att det är självklart, att de mindre företagen oftast icke kunna hava samma möjligheter att vidtaga anordningar till ökande av trivseln på arbetsplatserna som de större företagen. Organisationen tillägger:

Skulle en skärpning av arbetsgivarens skyldigheter i ifrågavarande avseende komma att införas, måste därför ifrågasättas, om icke de mindre företagen i ökad utsträckning borde undantagas från lagens tillämpningsområde, och i vart fall bör icke någon utvidgning av lagens tillämpningsområde till företag, som hittills stått utanför densamma, ifrågakomma.

Organisationen betonar vidare, att ett allvarligt hinder för de berörda strävandena utgör gällande byggnadslagstiftning och i synnerhet den ofta ovarsamma och ensidiga tillämpning, som lagbestämmelserna i praxis fått. Beträffande den i motionen berörda tanken att bygga gemensamma verkstadshus för de mindre företagen, där bl. a. också hygieniska anordningar skulle göras gemensamma för ett flertal företag, anför organisationen, att detta i viss utsträckning kan vara en lämplig lösning av problemet.

Landsorganisationen erinrar, att det statligt reglerade arbetarskyddet väsentligen varit inriktat på förekommande av olycksfall och att — ehuru gällande arbetarskyddslag visserligen upptager åtskilliga regler, som hänföra sig till de hygieniska förhållandena på arbetsplatserna — det är känt och omvittnat, att allvarliga brister och olägenheter vidlåda arbetsplatshygienen och att detta särskilt gäller de mindre arbetsplatserna. Det råder knappast någon tvekan om att missförhållandena i främsta rummet äro betingade av en ineffektiv tillämpning av lagens hithörande bestämmelser och att det verksammaste korrektivet ligger i en skärpt övervakning. Det tillägges:

Helt kunna emellertid missförhållandena icke tillskrivas brister i övervakningen. Även de materiella reglerna i arbetarskyddslagen äro otillfredsställande. Bestämmelserna om anordningar för tvätt- och dricksvatten, ombyten, förvaring och torkning av kläder, måltidsrum och avträden gälla endast under förutsättning att å ett och samma arbetsställe samtidigt och på stadigvarande sätt sysselsättas ett större antal arbetare. Enligt yrkesfarekommitténs motivering uppfylldes förutsättningarna för tillämpning av denna bestämmelse i regel icke, då fråga vore om arbete av kortare varaktighet än 6 månader eller om ett arbetarantal understigande 10. Detta innebär bl. a. att bestämmelsen är utan betydelse för t. ex. byggnadsindustrien men också överhuvud för arbetsområden med korttidsanställningar. Beträffande byggnadsindustrien har särskilt framträtt behov av regler om anordningen och beskaffenheten av personalbodar; de anvisningar yrkesinspektionens chefsmyndighet utfärdat rörande personalrum i allmänhet ägna endast ringa uppmärksamhet åt denna sak. Man torde kunna förvänta att vid den pågående revisionen av arbetarskyddslagen bestämmelserna komma att utvidgas att gälla alla arbetsställen, liksom man torde få räkna med att reglerna i sakligt avseende revideras till bättre överensstämmelse med moderna arbetshygieniska anspråk.

Vad bristerna i övervakningen av lagens efterlevnad angår torde de främst vara beroende av avsaknaden av effektiva kommunala tillsynsorgan. Det tillägges:

Även beträffande den kommunala tillsynen kan man förutsätta att den nu pågående omarbetningen av arbetarskyddslagen kommer att resultera i förslag till effektivare regler.

Efter att ha erinrat om visst samarbete i de i motionen berörda frågorna mellan å ena sidan Landsorganisationen och å andra sidan Industriens utredningsinstitut ävensom inom en av Landsorganisationen och arbetsgivareföreningen tillsatt arbetsmarknadskommitté anför Landsorganisationen:

Vad angår motionärenas förslag om en särskild utredning torde visserligen i fråga om *arten* av ifrågakommande arbetshygieniska anordningar en sådan utredning icke kunna få någon självständig uppgift vid sidan av den, som tillkommer 1938 års arbetarskyddskommitté. Utanför denna kommittés uppdrag faller emellertid dels den av motionärerna berörda frågan om stöd från samhällets sida i sådana fall, där företagen själva sakna ekonomiska resurser för att vidtaga rationella anordningar, dels frågan på vad sätt en eventuell

lågkonjunktur lämpligen kan utnyttjas för en allmän upprustning på området. Båda dessa spörsmål finner Landsorganisationen vara av den betydelse att de böra underkastas utredning.

För egen del får utskottet anföra.

Utskottet.

Även om under senare år mångenstädes föredömliga hygieniska inrättningar blivit inrättade på arbetsplatserna synas i viss omfattning påtagliga missförhållanden föreligga på detta område. Behovet av ytterligare åtgärder härutinnan torde få anses i det stora hela styrkt genom till utskottet över förevarande motion avgivna yttranden. Till en del torde de nämnda missförhållandena förväntas kunna bli undanröjda, därest de av 1938 års arbetarskyddskommitté bebådade skärpta bestämmelserna i arbetarskyddslagen ävensom större befogenheter åt övervakningsmyndigheten bli genomförda. Likaså torde man vara berättigad att knyta vissa förhoppningar om positiva resultat av de förhandlingar, som arbetsmarknadens huvudorganisationer förklarar sig hava för avsikt att inleda. Det huvudsakliga intresset skulle sålunda knyta sig till den i motionen framförda tanken, att frågan om åtgärder på området bör beaktas ur synpunkten att utnyttja ifrågavarande arbetsobjekt för åstadkommande av en önskvärd konjunkturutjämning. Utskottet finner en närmare utredning i detta avseende påkallad. Beträffande utredningens uppgifter hava i vissa remissyttranden framkastats tanken på *dels* subvention eller räntefria lån av statsmedel för ändamålet, *dels* utlämnandet av lån till statens självkostnadsränta, *dels* ock bestämmelser i syfte att för företagen möjliggöra uppläggandet under goda tider av beskattningsfria fonder, som vid lågkonjunkturer finge utnyttjas för att åstadkomma bättre hygieniska anordningar på arbetsplatserna. Med hänsyn till att det här för företagarevärlden gäller kostnader, som böra inräknas i företagets driftskalkyler, ställer sig utskottet tveksamt till förstnämnda av här uppräknade tre alternativa stödformer. Likaså vill utskottet understryka, att man vid behandlingen av detta spörsmål bör söka undvika, att samhällets ingripande leder till att företagare frestas att till en lågkonjunktur uppskjuta förbättringsarbeten, som äro av sådan angelägenhetsgrad, att de utan uppskov böra verkställas. Klarhet om hur motionens syfte skall kunna förverkligas torde emellertid icke stå att vinna utan att en utredning verkställas.

Till utskottet har därjämte hänvisats ärende angående första kammarens den 16 maj fattade beslut, varigenom kammaren bifallit en med här förevarande motion likalydande motion, I: 284.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att andra kammaren måtte, med biträdande av första kammarens omförmälda beslut, för sin del besluta, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller *dels* om utredning av frå-

gan om lämpliga åtgärder för att befordra anordnandet av hygieniska inrättningar på arbetsplatserna, *dels ock* om framläggandet för riksdagen av de förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 17 maj 1945.

På utskottets vägnar:

MANNE STÅHL.

Närvarande: Herrar *Ståhl* och *Jonsson* i Skutskär, fru *Boman*,*) fröken *Olsson*, herrar *Svensson* i Stenkyrka, *Lundqvist*, *Jönsson* i Lund, *Hæggbloom*, *Odhe* och *Johnsson* i Skoglösa.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.
